

İSTANBUL
OKAN ÜNİVERSİTESİ

İSTANBUL OKAN
ÜNİVERSİTESİ

ÖĞRENME UYGULAMA VE
ARAŞTIRMA MERKEZİ

Gen AI REHBERİ

2024

Üretici Yapay Zekâ (Gen AI) Araçlarının Kullanımına Yönelik Rehber

Rehber, İstanbul Okan Üniversitesi Öğrenme Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından eğitim teknolojilerinde kullanılmakta olan Üretici Yapay Zekâ (Generative Artificial Intelligence - Gen AI) araçlarının kullanımına yönelik bir rehber olarak oluşturulmuştur ve Gen AI araçlarının dijital öğrenme alanında kullanımına yönelik bilgiler içermektedir.

Rehber içeriğinde, Gen AI araçlarının tanımı, olası kullanım senaryoları, riskler ve öneriler yer almaktadır. Gen AI araçlarının etik çerçevede kullanımını teşvik etmek ve kullanıcıların bilinçli bir yöntem ile bu teknolojileri kullanmasını sağlamak için hazırlanmıştır.

Rehber kapsamında Gen AI örneği olarak ChatGPT'nin akademik alanda nasıl kullanılacağına dair genel bilgiler ve öneriler bulunmaktadır. İlave olarak fonksiyonel kullanım senaryolarına ve uygulamalara yönelik daha spesifik rehberler ve/veya eğitimler de oluşturulabilir.

Rehberin hazırlanması süresince Gen AI araçlarının akademik etik ve hukuki esaslar bağlamında değerlendirilmesinde, İstanbul Okan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dr. Öğr. Üyesi Merve Duysak katkı sağlamıştır.

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma hedefleri (17 Sustainable Development Goals by 2030) arasında yer alan “Nitelikli Eğitim” hedefi kapsamında hazırlanan Küresel Eğitim Ajandasına (UNESCO - The Global Education 2030 Agenda) uygun olacak biçimde yapay zekâ araçlarının eğitim alanında sağlayabileceği katkıların belirlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, barış ve şiddete başvurmama kültürünün geliştirilmesi, dünya vatandaşlığı ile kültürel çeşitliliğin ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısının takdir edilmesi; kaliteli teknik eğitim, mesleki eğitim ve üniversiteyi kapsayan yükseköğretime eşit biçimde erişimin sağlanması hedefi ile kırılgan grupları ve engellileri de kapsayıcı, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı eğitim olanaklarının yaratılması hedeflerine uygun stratejilerin yaratılması gerekmektedir. Nitelikli eğitimin çıktısı olarak insana yakışır işlerde çalışma ve girişimciliğe yönelik teknik ve mesleki becerileri de kapsayan ilgili becerilere sahip gençlerin ve yetişkinlerin sayısının önemli ölçüde artırılması hedefinin karşılanabilmesi bakımından üniversiteler önemli bir rol üstlenmektedir.

İstanbul Okan Üniversitesi, Gen AI araçlarını eğitim alanında faydalı ve yaratıcı bir etki değeri ile kullanmaya, bu araçları yaratıcı öğrenme/öğretme yöntemlerine ve değerlendirmeye entegre etmeye yönelik ilerici ve öngörülebilir bir yaklaşım benimsemektedir. İstanbul Okan Üniversitesi, yeni nesil eğitim teknolojileri araçlarını öğrenme tasarımlarına entegre ederken, öğrencilerin tüm akademik çalışmalarında akademik dürüstlüğü sürdürmeleri gerektiği temel ilkesini korumaktadır. Gen AI araçlarının tüm akademik çalışmalarda kullanılması, akademik dürüstlük politikasında belirtilen düzenlemelere tabidir.

TANIM

Gen AI, yalnızca mevcut verileri analiz etmek yerine yeni veriler ve/veya içerik üretebilen yapay zekânın bir alt dalıdır. Veri içerikleri; metin, kod, görseller, videolar, müzik dosyaları türünde olabilir. Gen AI, belirli sorgulara ve istemlere bağlı yanıtlar oluşturabilmek için kapsamlı veri kütüphanelerinden yararlanmaktadır. Büyük veri kümelerinden denetimli öğrenme sağlayabilmek ve yeni içerik üretmek için makine öğrenme algoritmalarını, özellikle derin sinir ağı mimarilerini kullanmaktadır.

Gen AI araçlarının bazı örnekleri arasında; ChatGPT, Bing, Bard, Dall-E, Perplexity.ai, Jasper, Midjourney, Amper, Dadabots, CodeStarter, Codex, Podcast.ai, Stability.ai, Adobe Firefly, Runway ML, Canva, SlidesAI, ve SlidesGP yer almaktadır.

Detaylı Dijital Öğrenme Yapay Zeka (AI) Araç Listesi için [tıklayınız.](#)

Gen AI Araçlarının Eğitim Amacıyla Kullanımı Senaryoları

Öğrenme Yardımı: Öğrencilerin dersle ilgili konuları kavramasına destek sağlamak bakımından, dersin asistanı gibi kişinin öğrenme tarzına göre şekillenebilmesi sayesinde Gen AI araçlarından yararlanılması mümkündür. Örneğin öğrencilerin yazma becerilerinin geliştirilmesi veya ders materyallerinin özetlenmesi yardımı

Eğitime Erişimde Eşitlik: Özel ihtiyaçları bulunan öğrencilerin eğitime eşit şartlarda katılımını sağlamak için bu araçlardan yararlanılması mümkündür. Örneğin, görme engeli bulunan öğrenciler için ilgili metinlerin seslendirilmesi yardımı

Fikir Geliştirme: Yaratıcı projeler oluşturulması ve fikirler geliştirilmesinde anlık ve hızlı geri bildirimde bulunan Gen AI araçlarından faydalanılabilir. Örneğin öğrencilerin ana dilleri dışındaki bilgi setlerine erişim sağlaması desteği

Programlama Yardımı: Kod yazarken hataları düzeltmek, algoritma geliştirmek veya yeni fikirler üretmek için kullanılabilir. Örneğin bilinen bir programa dilinde yazılan kodun bilinmeyen başka bir programa diline çevrilmesi yardımı

Gen AI Riskleri

01

İstismar Riski: Gen AI araçlarının kullanıcılarının güvenini kazanıp onu özellikle belirli bilgilere ve kaynaklara yönlendirmesi riski bulunmaktadır. İfade özgürlüğünün zarar görmesi ve özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi ihtimali bulunmaktadır.

02

Ayrımcılık Riski: Veri setlerinde yer alan bilgilerin ayrımcı olması ihtimali çıktılarının taraflı olabilmesi riskini yaratmaktadır.

03

Hukuki Sorumluluk: Gen AI araçlarının oluşturduğu içerikler etik kurallara aykırı, zararlı ve hukuka aykırı olabilir.

04

Dezenformasyon: Gen AI araçları, ürettiği bilgileri doğrulamadan sunabilir. Bu nedenle kullanıcılar teyit edilmemiş bilgilere erişmektedir. Gen AI araçlarının ürettiği içerik, metin bazında yanlış bilgiler içerebilir, görsel bazında gerçekte ayırt edilmeyecek benzerlikte sahte içerik olabilir.

Risk Giderim Önerileri

01

Teyit Edin: Gen AI araçları, erişilmesi hedeflenen bilginin tek kaynağı olmamalıdır. Alınan bilgilerin bağımsız kaynaklardan doğrulanması önerilmektedir.

02

Sınırlarını Anlayın: Gen AI araçlarının öğrenme ve içerik üretmek bakımından sınırları fark edilmeli ve gelişime açık araçlar oldukları unutulmamalıdır.

03

Denetleyin: Üretilen içeriğin hukuka, etik kurallara aykırı, yönlendirici ve gerçekten uzak olabileceğini dikkate alınarak çıktılar denetlenmelidir.

04

Destek Alın: Gen AI araçlarının yalnızca eğitim amacına özgülenmiş araçlar olmadığı, eğitim yöntemlerine uygun olmayan çıktılar üretebileceği dikkate alınmalı, kullanımında eğitmen desteği alınmalıdır.

05

Kötüye Kullanımdan Kaçının: Yaratılan içeriklerin telif ve kişisel verilerin işlenmesine ilişkin kurallara uygun kullanılmasına özen gösterilmelidir.

Gen AI'ın Yükseköğretimde Kullanımı: Bir Örnek

Amaç: Öğrenci öğrenimini ve desteğini ileri düzey yapay zekâ ile artırmak. Yaratıcı metinler üretmek. Dil becerileri sınırlı olan kişilerle iletişim kurmalarında yardımcı olmak.

Faydalar: Talebe bağlı yardım, kişiselleştirilmiş öğrenme, 7/24 erişilebilirlik. Doğal dil anlama ve üretme, sanal öğretim asistanlığı. Yaratıcı ifade ve hikâye anlatımı.

Gen AI'ın yükseköğretimde etkili bir şekilde kullanılabilmesi için aşağıdaki örnekte, iki farklı başlık altında kullanım önerileri sunulmuştur:

Öğrenci İçin Kullanım Önerileri:

Ders Yardımı ve Rehberlik: Öğrenciler, ders içeriği, konular veya ödevler hakkında ek rehberlik alabilirler. Gen AI araçları, konu hakkında bilgi sağlayabilir veya belirsizlikleri gidermek için rehberlik edebilir.

Araştırma Yardımı: Öğrenciler, araştırma projeleri veya çalışmalarını için kaynaklar ve fikirler ararken bu araçları kullanabilirler. Gen AI araçları, konu hakkında araştırma önerileri sunabilir ve nasıl başlanacağı konusunda rehberlik yapabilir.

Notlar: Öğrenciler, derslerde aldıkları notları yazarken veya özetler oluştururken daha organize ve etkili bir şekilde çalışabilirler. Gen AI araçları, not alma sürecini kolaylaştırmak için fikirler sunabilir.

Akademisyen İçin Kullanım Önerileri:

Ders Materyalleri ve Kaynaklar: Akademisyenler, ders içeriğini geliştirmek ve öğrencilere yardımcı olmak için Gen AI kullanabilirler. Gen AI, ders materyalleri oluşturmak, öneriler sunmak veya ders kaynaklarını geliştirmek için kullanılabilir.

Akademik Danışmanlık: Akademisyenler, öğrencilere danışmanlık yaparken Gen AI kullanabilirler. Öğrencilerin akademik gereksinimleri veya kariyer planları hakkında rehberlik etmek için Gen AI kullanabilirler.

Soru ve Cevap Oturumları: Akademisyenler, öğrencilerle yapılan soru-cevap oturumlarında Gen AI kullanarak daha fazla öğrenci etkileşimi sağlayabilirler.

Öğrenci Destek	Öğrenim ve Müfredat Geliştirme	İdari İşler	Kampüs Hizmetleri
<p>Akademik Sorgular -Dersle ilgili konuların pekiştirilmesine yardımcı olma -Öğrencilere ödevlerinde karşılaştıkları zorlukları aşmak için destek olma</p>	<p>Ders Materyali Ek içerik sunma ve açıklama yapma</p>	<p>Veri Analizi -Öğrenci performansını ve diğer verileri analiz etme -Geri bildirim verme</p>	<p>Kütüphane Kitap, araştırma makalesi ve çalışma materyalleri edinme konusunda destek sağlama</p>
<p>İdari Yardım Mevzuat, burs ve benzeri konularla destek olma</p>	<p>Geri Bildirim Mekanizması Ders materyallerini rafine etmek bakımından destek sunma</p>	<p>Otomatik Yanıtlar Rutin sorguların yüksek hacmini hızla ele alma</p>	<p>Danışmanlık İnsan gözetiminden önce devreye girerek ön rehberlik sunma</p>
<p>Kaynak Bulucu Öğrencilere uygun ders kitapları, makaleler veya çalışma materyalleri önerme</p>	<p>Araştırma Yardımı Araştırma konuları için veri veya literatür önerisi sunma</p>	<p>Rapor Oluşturma Kurumsal performans ve geliştirme alanlarına dair içgörü sağlama</p>	

Uygulama İpuçları

Kişisel Veri Güvenliği:

Veri sorumlusu;

- a) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek,
- b) Kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek,
- c) Kişisel verilerin muhafazasını sağlamakla yükümlüdür.

Bu kapsamda;

1. Tüm etkileşimlerin Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) ve Kişisel Verileri Koruma Kanunu (KVKK) uyumlu olmasını sağlamak ve veri güvenliğini önceliklendirmek.
2. Öğrencilerin, akademik ve idari personelin kişisel verilerini ve sorgularını analiz ederken anonimleştirmek.
3. Verilerin muhafazası için ve amaç dışında kullanımını engellemek bakımından gerekli tedbirleri almak.
4. Kişisel verilerin, yanlışlıkla ya da kötü niyetli kişilerce kurum dışına çıkarılmasına engel olmak.
5. Kişisel veri saklama ve imha politikasını belirlemek.
6. Çalışanların, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak açıklanmaması ve paylaşılmaması gibi konular hakkında eğitim almalarını sağlamak.
7. Çalışanların güvenlik politika ve prosedürlerine uymaması durumunda devreye girecek bir disiplin süreci kurgulamak gerekmektedir.

Entegrasyon:

1. Sorunsuz öğrenci erişimi için mevcut Öğrenme Yönetim Sistemleri (ÖYS)(Learning Management System/LMS) ile entegre etmek.
2. Mobil dostu ara yüzler sunmak.

Sürekli Öğrenme:

1. Modeli yeni bilgiler ve ders materyalleri ile düzenli olarak güncellemek.
2. Doğruluk ve alakalılık için izlemek.

Endişelerin Giderilmesi

Aşırı Bağımlılıkla Mücadele:

Öğrencilere yapay zekâ araçlarının tamamlayıcı olduğunu ve insan etkileşimini değiştirmediğinin hatırlatılması.

Yanılıcı Bilginin Yayılmasına Engel Olmak:

- Öğrencilerin doğruluk denetimi için tespitlerini iletebilecekleri bir geri bildirim döngüsü uygulamak.
- Bilgi tabanını düzenli olarak gözden geçirmek ve rafine etmek.

Duygusal Sağlığın Korunması:

Yapay zekânın ön danışmanlık sağlayabileceği senaryolar bakımından öğrenciyi önceden belirlenmiş ciddi konularda daima insan profesyonellere yönlendirme.

En İyi Uygulama Önerileri

Şeffaflık: Kullanıcılara her zaman bir Gen AI aracı ile etkileşimde olduklarını bildirmek. (Aydınlatma yükümlülüğü yalnızca bir tavsiye niteliğinde olmayıp bir hukuki yükümlülüktür.)

Kullanıcı Eğitimi: Gen AI aracını en iyi nasıl kullanacakları konusunda kullanıcılara teknik ve hukuki atölye çalışmaları veya eğitimler sunmak.

Yinelemeli Geliştirme: Geri bildirimle dayalı olarak sürekli iyileştirme faaliyetleri planlamak.

İş birliği: Optimal uygulama için yapay zekâ uzmanları, kurumları ve eğitimcilerle iş birliği yapmak.
